

Een veilige school. Veiligheid in 5 stappen.

Elena Carmona van Loon

orthopedagoog-generalist bij [Carmona ontwikkeling](#)

APA Geplaatst op 5 april 2017

Vanaf het moment dat ik over een schoolplein loop of een school binnenkom probeer ik bewust te voelen of het veilig is.

- ***Hoe lopen de leerlingen en medewerkers rond?***
- ***Worden leerlingen gezien en aangesproken of lopen volwassenen door bij incidenten in de gang?***
- ***Hoe bewegen de leerlingen zich?***
- ***Zijn er veel groepjes of leerlingen die alleen staan?***
- ***Word je opgemerkt wanneer je door de gang loopt? Hoe reageren leerlingen op elkaar?***

Ook tijdens klassenobservaties doe ik dat. Ik vraag me af hoe ik me voel in de klas. Wanneer leerlingen voortdurend sterk en snel op elkaar reageren zonder rekening te houden met ander of iets voor elkaar over te hebben, ontstaat er snel een onveilig klimaat. Er is dan weinig verbinding voelbaar in de klas.

Zien

Om je veilig te voelen is het nodig dat je gezien wordt en dat je weet welke afspraken er zijn over hoe om te gaan met elkaar. Zoals ik in [het vorige artikel](#) aangaf is het voor het gevoel van veiligheid bij leerlingen niet nodig dat de leraar meteen ingrijpt of met oplossingen komt maar is het vooral van belang dat de leraar ziet wat er gebeurt en de waarden en daarbij behorende gedragsafspraken in de klas zichtbaar maakt en borgt.

Persoonlijk bespreek ik waarden altijd met mijn leerlingen en zorg ik dat duidelijk wordt hoe die waarde van belang is voor ons allemaal. Leerlingen kunnen anders al gauw denken dat de regels er zijn om de leraar een makkelijke les te bezorgen. Maar gedragsafspraken zijn er zodat iedereen zich veilig voelt, zich kan ontwikkelen en leert wat hij zelf belangrijk vindt.

Afstemmen en begrenzen

Gezien worden en gerichte feedback krijgen op jouw ontwikkeling zijn onmisbare bouwstenen van een onderwijskundig zinvolle relatie. Om je gedrag te leren reguleren en bewust te worden van wat je doet en hoe je overkomt is het ook nodig dat je wordt begrensd.

Het begrenzen van leerlingen heeft als doel hen alternatief gedrag te leren en herstelrecht te geven maar ook hen bewust te maken van het belang van de waarden. Wanneer je voortdurend zaken begrenst omdat je dat als leraar zelf prettig vindt; omdat er dan stilte is en alleen naar jou geluisterd

wordt, versterkt het begrenzen wellicht wel jouw positie maar leren leerlingen onvoldoende op zichzelf te vertrouwen, naar hun eigen stem te luisteren en hun eigen gedrag te corrigeren.

"Maar mevrouw, er hing geen bordje dat dat niet mocht!"

Toen ik een oud-leerling van mij vroeg waarom hij was weggestuurd tijdens zijn stage op een olietanker, vertelde hij mij dat hij een sigaretje stond te roken op het dek. 'Hoe kom je zo?' vroeg ik hem. Maar mevrouw, er hing geen bordje dat dat niet mocht! Hij had het niet zelf bedacht.

Een te grote nadruk op regels verhindert de ontwikkeling van waarden en het gezonde verstand. Leerlingen leren dan niet hoe hun waarden te maken heeft met hun eigen gedrag of de manier waarop ze zelf behandeld willen worden.

Het is dus belangrijk om helder te hebben wanneer je gedrag begrenst in de klas en hoe dat te maken heeft met de waarden van de school.

- Waarden als ontwikkeling borgen (dus iedereen moet mee kunnen doen met de les);
- Eigenheid (iedereen mag zijn talent of mening laten zien/horen).

Ook wanneer de fysieke veiligheid van leerlingen of leraren in het geding is (er loopt een leerling met een schaar door de klas) is het nodig duidelijk en kort te begrenzen. Geen discussie. Op een ander moment kan je altijd terugkomen op het waarom.

Bij alle overige zaken waarbij de veiligheid of waarden niet overschreden worden kan je als leraar afstemmen. De leerling bewust maken dat hij zijn boek nog niet open heeft of nog niet op zijn plek zit en erop vertrouwen dat de leerling zelf een oplossing vindt.

Gewoonweg benoemen wat je ziet of kenbaar maken dat je het ziet maakt vaak dat leerlingen bewust worden van hun gedrag en voor een alternatief kiezen.

Voor zowel leraren als leerlingen is het belangrijk om betrokken te zijn bij de uitwerking van wat de waarden van de school betekenen voor het gedrag in de klas. Bij de waarde respect b.v. gaven mijn leerlingen aan dat ze het belangrijk vinden dat er in de klas naar hen wordt geluisterd en dat ze niet uitgelachen of gescholden werden.

Ik bracht de gedragsafpraak: Iedereen moet mee kunnen doen met de les in (gebaseerd op de waarde ontwikkeling). Met deze afspraken is de veiligheid in de klas geborgd en kan iedereen aan het werk! Leerlingen begrijpen hoe dat deze afspraken voor hun ontwikkeling belangrijk zijn en er niet alleen zijn om de regie van de leraar te versterken.

Wanneer je tijdens incidenten deze afspraken regelmatig terug laat komen en samen bekijkt of het nog lukt naar de afspraken te handelen, maakt dat er een duidelijke relatie komt tussen deze afspraken en de manier waarop wij in de klas met elkaar omgaan en hoe we ons gedragen.

Veiligheid in 5 stappen.

Op een school in Rotterdam werd mij gevraagd om mee te denken hoe de veiligheid binnen de school vergroot zou kunnen worden. Vooral tijdens de pauzes waren er veel **fysieke confrontaties** tussen leerlingen die leidden naar confrontaties met leraren. Tijdens twee bijeenkomsten zijn de volgende afspraken gemaakt die snel resultaat gaven:

"Veiligheid: bezinnen op wat werkt, waar we voor staan en waar we het voor doen!!"

1. Leraren ondersteunen elkaar onderling. Er wordt niet geoordeeld over elkaar wanneer er leerlingen op de gang staan of in de klas over hun tafel hangen. Onderling wordt ervan uitgegaan dat de leraar een goede bedoeling heeft met de actie die hij onderneemt in de klas

of juist met het besluit bepaald gedrag toe te laten. Als er vragen over zijn, mogen die wel gesteld worden.

2. Veiligheid en ontwikkeling worden als kernwaarden benoemd en leidend bij de gedragsafspraken in de klas.
3. De gedragsafpraak: 'iedereen moet mee kunnen doen met de les' is leidend bij het corrigeren van het gedrag. Er zijn duidelijke afspraken voor herstelrecht gemaakt. Hier volgt iedereen, zoveel mogelijk, dezelfde stappen.
4. Aan de leerlingen is gevraagd mee te denken voor oplossingen tijdens pauzes. Zij vroegen om een chillroom waar ze de pauze konden doorbrengen en keuzemogelijkheden om b.v. bepaalde activiteiten te kunnen doen. Hier is meteen gehoor aan gegeven.
5. Afgesproken is dat tijdens elk professioneel moment (toelating, leerlingbespreking, interne- en externe begeleidingsteam besprekingen) de waarden expliciet aan de orde komen. Hoe kan een ieder (ouders, jeugdzorgspecialisten, leraren, het kind zelf etc..) bijdragen aan de veiligheid en ontwikkeling van de leerling in de school?

Het team gaat positief weg na de bijeenkomst. Er is gehoor gegeven aan hun eigen waarden, oplossingen en creativiteit. Veiligheid voor hen betekende: bezinnen op wat werkt, waar we voor staan en waar we het voor doen!!

APA